

Ceny ČSARIM: jaký je jejich význam v kontextu oboru?

V rámci XXX. kongresu ČSARIM (Brno, 19.–21. 9. 2024) byly předány tradiční ceny a ocenění vybraným lékařům i nelékařským zdravotnickým pracovníkům oboru anesteziologie a intenzivní medicína (medailonky oceněných osobností a anotace publikací si můžete projít na str. 192 tohoto čísla). S přihlédnutím k okolnostem prvního dokumentovaného podání anestezie v českých zemích (viz článek MUDr. Vetešníka v tomto čísle) a významné události 30. výročí pořádání národního kongresu ČSARIM byla nově ustavena Cena Augustina Göttingera. Ocenění určené pro významné osobnosti nejen našeho oboru a udělované nepravidelně při významných příležitostech. Schválení vzniku „Göttingerovy ceny“ předcházela diskuze na jednání výboru, kde byly ze strany iniciátorů předneseny argumenty k jejímu zavedení do existujícího seznamu ocenění ČSARIM. V související diskusi zazněla řada názorů, které vedly ke vzniku editorialem s cílem se zamyslet nad smyslem udělování cen nejenom v ČSARIM, ale i v širším kontextu problematiky.

Začátek udělování cen lékařům nebo jiným zdravotnickým profesionálům se datuje až do starověkého Řecka, kde byly udělovány různé pocty a uznání pro významné lékaře, jakými byli Hippokrates či Galén. Nicméně pokud hovoříme o modernějším kontextu formálních ocenění v medicíně, pak se vážou na vznik odborných lékařských společností. První lékařská společnost na světě, která je považována za oficiální a organizovanou, byla „College of Physicians of London“, založená v roce 1588. Tato společnost byla vytvořena s cílem regulovat praktiky lékařů v Londýně a „zlepšovat standardy lékařské profese“. Rozvoj medicíny a jejich oborů byl od té doby provázen vznikem odborných společností. První profesní odborná společnost anesteziologů na světě – The London Society of Anaesthetists – byla založena v roce 1893 v Londýně a později se transformovala do dnešní The Royal College of Anaesthetists. Se vznikem odborných společností jsou ceny různého formátu spjaty velmi těsně a v současnosti má prakticky každá lékařská společnost určitou „sadu“ ocenění, která uděluje nejenom svým členům, ale v mimořádných případech i vybraným osobnostem mimo vlastní odbornou společnost.

Jaká je tedy primární role profesních ocenění v životě odborných lékařských společností? V první řadě to je vždy výraz uznání dosavadního profesního působení anebo vědeckého přínosu daného jedince

pro obor. Udělení ceny má ale řadu dalších významů, jak pro oceněného jedince, tak pro odbornou společnost, odbornou komunitu a rozvoj oboru jako celku. Publikáční ceny nesou silný motivační potenciál pro samotného laureáta a jeho tým k další vědecké práci. Angažmá oboru anesteziologie a intenzivní medicína ve vědecké a výzkumné práci je zásadní podmínkou rozvoje tzv. akademické anesteziologie, bez které by byl náš obor vnímán jen jako „technická“ podmínka k provedení bolestivé operace. V tomto kontextu se může zdát, že vědecké ceny mohou být vnímány jako „významnější“ z pohledu budoucnosti oboru než jakékoliv jiné. Není tomu tak – ceny za celoživotní profesní působení (či „zásluhy“) mají pro naši odbornou společnost minimálně stejnou hodnotu, ne-li v určitém aspektu „vyšší“. Zaslávají mladší generaci i našim kolegům z jiných oborů jednoznačný a zásadní vzkaz – náš obor má dlouhou tradici, má svá „velká“ jména, na která můžeme navázat a pokračovat v jejich stopách. Nedejme se mýlit tím, že některé úspěchy a činy v minulosti se z dnešního pohledu mohou zdát malé, nevýznamné, nebo je dokonce považujeme za samozřejmost. V dané době tomu tak nebylo a i to, co dnes může být převratné a hodné zásluhy, se za historicky krátkou dobu může zdát zpětně nevýznamné či nepodstatné.

Každá prozíravá odborná společnost se dívá současně dopředu i zpět a společností udělovaná ocenění by měla reflektovat oba pohledy. V pohledu „dopředu“ by měla ukazovat cestu a směr nastupujícím generacím, formulovat budoucí agendu oboru a (v kontextu tématu editorialem) zřetelně oceňovat a motivovat ty, kteří svou prací a aktivitami přispívají k rozvoji oboru a vnímají svou profesi jako příležitost pro svůj rozvoj a získání uznání. Pohled „zpět“ pak říká oceněným a směrem do široké odborné komunity – děkujeme za váš přínos, za to, kam jste náš obor posunuli, za to, že máme tradici a velká jména jako ostatní obory.

Děkujeme jménem výboru všem laureátům letošních cen ČSARIM za jejich přínos a práci pro obor.

prof. MUDr. Vladimír Černý, Ph.D., FCCM, FESAIC – předseda výboru ČSARIM

prof. MUDr. Jan Beneš, Ph.D. – vědecký sekretář výboru ČSARIM

Praha, 22. 9. 2024